

L'autor analitza les declaracions recents del Nobel d'economia sobre la situació econòmica a l'Estat espanyol i repassa la trajectòria de Paul Krugman, que no sempre ha estat un progressista

VICENÇ
NAVARRO

CATEDRÀTIC POLITIQUES
PÚBLIQUES (UPF)

Krugman i les seves receptes per a Espanya

Paul Krugman és un punt de referència per als economistes progressistes. Ara bé, no sempre ha estat així. És interessant assenyalar que no sempre va ser un economista progressista. Ansal contrari: fou membre de l'equip econòmic del president Reagan i ha anat evolucionant transformant-se en un economista amb accents clarament keynesians. S'ha de subratllar aquesta evolució, ja que el text que va escriure fa alguns anys sobre la desocupació a la UE, *Past and prospective causes of high unemployment* (és àmpliament conegut als EUA), era representatiu de la interpretació liberal (en el sentit europeu), que atribuïa el creixement de l'atur a Europa primordialment a unes suposades rigideses existents en els mercats laborals europeus, responsables, segons ell, d'una suposada «euroesclerosi».

Tal treball, per cert, va estimular la resposta de David Howell, Dean Baker, Andrew Glyn i John Schmitt (economistes molt coneguts als EUA i a la Gran Bretanya), que en l'article «*The protective labor market institutions at the roof of unemployment? A critical review of the evidence*», van mostrar l'error de tals tesis d'«euroesclerosi». Des de llavors, Krugman ha anat canviant, acceptant més i més les tesis d'aquests autors, subratllant que els diferents nivells de creació i destrucció d'ocupació als dos costats de l'Atlàntic són més deguts a les diferents estratègies econòmiques seguides pels governs nord-americans i pels europeus que a diferències de comportament en els mercats laborals.

A la conferència que Krugman va fer a Sevilla davant l'associació d'empresaris, va posar l'accent, per exemple, en la diferència de comportaments econòmics, fiscals i monetaris entre el Govern federal dels Estats Units i els governs de la UE-15. Els Estats

són fins i tot més difícils en temps de deflació amb disminució dels preus... i això serà molt dolorós». Ara bé, com ha assenyalat l'economista Robert Pollin, això seria retrocedir i retardar la recuperació d'Espanya encara més. Disminuiria la demanda sense necessàriament millorar la productivitat. Per aquest motiu, el mateix Krugman va assenyalar que l'altra via, que ell afavoreix, és la d'augmentar la productivitat del sistema productiu. Per cert, els seus comentaris sobre els salaris en la manufactura (superiors als de la zona euro) no es corresponen amb els publicats pel Economic Policy Institute, que en el seu informe

A l'Estat espanyol, l'establishment' econòmic, polític i mediàtic encara no és conscient que hi ha una relació directa entre la baixa productivitat i l'escàs desenvolupament del seu Estat del benestar

The state of working America assenyalava que la productivitat del treballador de la manufactura és el 72% de l'homòleg nord-americà, sent el seu salari (amdat per salari per hora) aproximadament el 76% del nord-americà, xifra gairebé comparable al diferencial de productivitat. No sembla, per tant, justificada la crítica de supersalaris. En realitat, comparant tals salaris amb els del treballador de la zona euro, el salari horari espanyol és menor; no superior al que li correspon pel nivell de productivitat.

Entot cas, Krugman no aconsella la reducció dels salaris com a primera solució, si hi ha la possibilitat d'augmentar la productivitat. Però és aquí on Krugman es queda curt. I és aquí on els seus crítics com Pollin i altres economistes han assenyalat els límits de la recomanació de Krugman per a Espanya. Lènorme èmfasi que a Espanya es dona a l'increment

Units són molt més keynesians que la majoria de governs de la UE. (Per a una expansió d'aquestes diferències, llegiu el meu article «*La silenciada causa de la crisi*», publicat a *Público*, 19 març 2009). Ara bé, en parlar d'Espanya Krugman va indicar que una manera, entre d'altres, que Espanya sortís de la crisi podria ser abaixant els salaris (referint-se als salaris espanyols com més alts que els existents a la zona euro). Això ha estat interpretat per diversos mitjans d'informació econòmica com un suport a les tesis sostingudes pel món empresarial espanyol que en ple procés de negociació col·lectiva està demanant a la pràctica que baixin els salaris.

Però vegem primer què va dir Krugman. Cito textualment: «Durant l'última dècada Espanya va ser la Florida d'Europa. La seva economia va experimentar un enorme creixement estímulat per un enorme *boom* de l'habitatge. Però, com a Florida, el *boom* es va transformar en un col·lapse. Ara Espanya necessita trobar noves fonts d'ingrés i ocupació que substituïxin els ingressos i l'ocupació destruïda en la construcció». El missatge de Krugman és clar: cal buscar noves fonts d'estímul de l'economia i altres àrees de creació d'ocupació.

Ara bé, Krugman va indicar que una manera de crear ocupació seria seguint polítiques deflacionistes. Així, va dir: «Com surt Espanya de la crisi actual? Atès que la devaluació de la moneda no és possible... cal recórrer a mesures deflacionistes, com la reducció dels salaris, que, difícils en temps normals,

de la productivitat a través de canvis en el mercat de treball contrasta amb l'escassa atenció que es dona a les mesures macroeconòmiques que impacten en tal productivitat. És cert que es reconeix que inversions en educació i en el capítol d'investigació i desenvolupament són necessàries per augmentar la productivitat. I també s'accentua la importància que tenen les inversions públiques en infraestructures. Però no es reconeixen i gairebé no tenen visibilitat mediàtica les intervencions de l'Estat en incrementar la despesa pública en aquells sectors públics i privats que estan assedegats d'ocupació, com són la sanitat, els serveis socials, les escoles d'infància, els serveis domiciliaris i d'altres que contribueixen enormement, no solament al capital humà, sinó també al capital social, donant seguretat a la població (i amb això augmenten la productivitat, a més de tenir efectes redistributius). A Espanya, l'*establishment* econòmic, polític i mediàtic no és encara conscient que hi ha una relació directa entre la baixa productivitat i l'escàs desenvolupament del seu Estat del benestar, que es tradueix en una de les despeses públiques i despesa pública social més baixes de la UE-15. Aquest Estat del benestar es percep com un consum i no com un agent d'inversió productiva. Aquí està el problema. ©

Fè d'errates: la setmana passada, en l'article de Navarro sobre Veneçuela, es deia que l'atur havia baixat de l'11,3% al 7,8%, quan havia de dir de l'11,3% al 7,8%, que és el que havia escrit l'autor.